

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра фізіології людини і тварин

Затверджено
на засіданні кафедри фізіології людини і тварин
біологічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 8 від 22 березня 2023 р.)

Завідувач кафедри Володимир МАНЬКО

Силабус з навчальної дисципліни

«Хвороби цивілізації»,
що викладається в межах ОПП «Ботаніка», «Зоологія», «Фізіологія людини і тварин», «Фізіологія рослин», «Мікробіологія», «Генетика», «Біохімія», «Біофізика» другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів спеціальності 091 – Біологія та біохімія

Львів – 2023

**Силабус курсу «Хвороби цивілізації»
2023–2024 н.р.**

Назва курсу	Хвороби цивілізації
Адреса викладання курсу	вул. Грушевського 4, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра фізіології людини і тварин
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	09 Біологія, 091 Біологія та біохімія
Викладачі курсу	доцент кафедри фізіології людини і тварин к.б.н. Король Тетяна Валеріївна
Контактна інформація викладачів	tetiana.korol@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	щопонеділка, 15:00–16:00 год (вул. Грушевського 4, ауд. 141)
Сторінка курсу	https://bioweb.lnu.edu.ua/course/khvoroby-tsyvilizatsii
Інформація про курс	Навчальна дисципліна “Хвороби цивілізації” є дисципліною вільного вибору студентів, складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 091- Біологія та біохімія, викладання якої здійснюється у 2 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою).
Коротка анотація курсу	<p>Дисципліна “Хвороби цивілізації” передбачає формування у студентів системи знань про:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) фактори ризику, причини та наслідки захворювань, пов’язаних із розвитком технологій, 2) патофізіологічні механізми розвитку та прогресування серцево-судинних захворювань, метаболічних розладів, хвороб травної системи, порушень постави та сенсорних систем, 3) профілактику хвороб цивілізації: попередження різних патологічних станів та хронізацію патологічних процесів <p>Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антропогенні, техногенні, екологічні чинники та зумовлені ними порушення постави і функцій аналізаторів. 2. Причини, наслідки та профілактика кардіо-метаболічних, респіраторних розладів, порушень травлення та імунітету. 3. Поведінкові порушення та розлади репродуктивної системи. <p>У першому модулі розглядають теоретичні відомості щодо впливу надбань цивілізації на порушення функціонування опорно-рухового апарату та зорової, слухової, гравітаційної сенсорних систем.</p> <p>У другому модулі вивчають причини та механізми розвитку серцево-судинних захворювань, порушень обміну речовин та енергії, розладів функціонування внутрішніх органів та імунної системи.</p> <p>У третьому модулі опановують знання про поведінкові розлади, формування залежностей та впливи на репродуктивне здоров’я людини.</p>

Мета та цілі курсу	<p>Метою викладання навчальної дисципліни “Хвороби цивілізації” є формування у студентів знань про антропогенні впливи на здоров’я людини, еколого-технологічні складові розвитку хвороб цивілізації, профілактичні заходи та попередження виникнення та прогресування патологічних процесів.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни “Хвороби цивілізації” є надати студентам знання про причини, етіологію та патогенез хвороб цивілізації, розвинути в них уміння аналізувати інформацію про фактори ризику появи захворювань, виявляти ознаки захворювань, розуміти механізми адаптаційних змін в організмі людини.</p>
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ганонг В.Ф. Фізіологія людини: Підручник. – Львів: БаК, 2002. – 784 с. 2. Анатомія та фізіологія з патологією / За ред. Я.І. Федонюка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. – 680 с. 3. Боднар Я.Я., Файфура В.В. Патологічна анатомія та патологічна фізіологія людини. – К.: Укрмедкнига, 2019. – 494 с. 4. Патофізіологія : підручник : в 2 т. Т. 1. Загальна патологія / Атаман О.В. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 592 с. 5. Патофізіологія : підручник : в 2 т. Т. 2. Патофізіологія органів і систем / Атаман О.В. – Вінниця: Нова. Книга, 2016. – 448 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Склярів О.Я., Сергієнко О.О., Фартушок Н.В., Федорович І.П., Гоцько М.Є. Обмін вуглеводів: біохімічні та клінічні аспекти. – Львів:Світ, 2004. – 112с. 7. Клевець М.Ю., Манько В.В. Фізіологія людини і тварин. Книга 2. Фізіологія вісцеральних систем: Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 233 с. 8. Kathryn L. McCance, Sue E. Huether. Pathophysiology: The Biologic Basis for Disease in Adults and Children. – 2018. – 1720 p. 9. Nagheer D., Irvin R., Younger-Coleman N. Overview of the Prevalence and Associated Risk, Factors of Lifestyle Diseases in University Students // IJCM. – 2017. – Vol. 8, No 5. – P. 344-352.
Обсяг курсу	<p>90 год, з яких 32 год аудиторних занять (лекції – 16 год, практичні заняття – 16 год) та 58 год самостійної роботи</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде: знати причини, механізми розвитку та наслідки хвороб цивілізації; вміти опрацьовувати сучасну україномовну та англomовну літературу за темами курсу під час самостійної позааудиторної роботи</p>
Ключові слова	<p>Серцево-судинні захворювання, ожиріння, метаболічний синдром, синдром сухого ока, екологічні чинники, антропогенні впливи</p>
Формат курсу	<p>очний</p>
Теми	<p>Наведено у табл. 1</p>
Підсумковий контроль, форма	<p>залік у кінці семестру</p>
Пререквізити	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з гістології, анатомії людини, із фізіології людини і тварин</p>
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час	<p>лекції, презентація (ілюстрація, демонстрація), розповіді, пояснення, дискусія</p>

викладання курсу	
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, загальноживані комп'ютерні програми і операційні системи, проектор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання здійснюють за 100-бальною шкалою. Оцінка є сумою поточної успішності на практичних заняттях та оцінки за модульні контрольні роботи.</p> <p>Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50: 1 модуль – 20 балів, 2 модуль – 20 балів, 3 модуль – 10 балів. Модульні контрольні роботи містять теоретичні запитання та завдання на виявлення причинно-наслідкових зв'язків. • 2 доповіді з презентацією – 30 балів, рецензування 2 доповідей – 12 балів, участь в обговоренні – 8 балів. <p>Залік студент отримує на підставі сумарного результату за модульні контрольні роботи та діяльність на практичних заняттях.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали поточної успішності (2 доповіді, рецензування 2 доповідей колег, участь в обговоренні та результати модульних контрольних робіт). При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до модульних контролів (замірив знань)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хвороби цивілізації: визначення, перелік захворювань, порівняльний аналіз умов життя, праці та здоров'я людей у різні історичні періоди. 2. Проблеми опорно-рухового апарату сучасної людини. 3. Порушення функціонування сенсорних систем. 4. Серцево-судинні захворювання: атеросклероз, гіпертонічна хвороба. Метаболічні розлади. Імунітет.

	<p>5. Харчування людини. Фізіологічне обґрунтування раціонального харчування. Хвороби органів травної системи.</p> <p>6. Хвороби органів дихальної системи.</p> <p>7. Поведінкові розлади та формування залежностей.</p> <p>8. Порушення репродуктивної функції людини.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

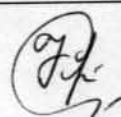
Таблиця 1

Схема курсу «Хвороби цивілізації»

Тиждень	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Додаткова література / ресурс для виконання завдань (за потреби)	Термін виконання
Модуль 1. Антропогенні, техногенні, екологічні чинники та зумовлені ними порушення постави і функцій аналізаторів.				
1,2	Поняття «хвороби цивілізації». Еволюція людини та стан її здоров'я.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год самостійна робота – 7 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
3,4	Порушення постави, проблеми опорно-рухового апарату сучасної людини.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 7 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
5,6	Синдром сухого ока. Порушення сенсорних систем.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 7 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
Модульна к/р 1				
Модуль 2. Причини, наслідки та профілактика кардіо-метаболічних, респіраторних розладів, порушень травлення та імунітету.				
7,8	Кардіо-метаболічні розлади. Порушення імунітету.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 8 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні

9, 10	Харчування людини. Хвороби органів травної системи.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 7 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
11, 12	Хвороби органів дихальної системи.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 7 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
Модульна к/р 2				
Модуль 3. Поведінкові порушення та розлади репродуктивної системи.				
13, 14	Поведінкові розлади та формування залежностей.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 7 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
15, 16	Порушення репродуктивної функції людини.	Лекції – 2 год, Практичні – 2 год, самостійна робота – 8 год (опрацювання статей з використанням баз даних PubMed; Google Scholar; робота над презентацією, доповіддю тощо)		2 тижні
Модульна к/р 3				

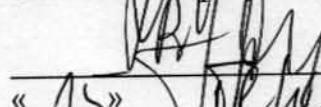
Автор

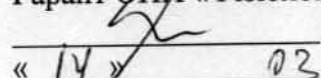
Тетяна КОРОЛЬ

«Погоджено»

Голова методичної ради
біологічного факультету

 Віталій ГОНЧАРЕНКО
« 15 » _____ 2023 р.

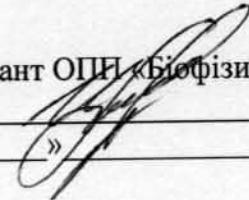
Гарант ОПІ «Фізіологія людини і тварин»

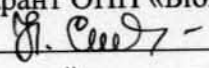
 Оксана ІККЕРТ
« 14 » _____ 2023 р.

Гарант ОПІ «Ботаніка»

Анастасія ОДІНЦОВА
« 15 » 03 2023 р.

Гарант ОПП «Зоологія»
_____ Андрій БОКОТЕЙ
« ____ » _____ 2023 р.

Гарант ОПП «Біофізика»
 Марта БУРА
« ____ » _____ 2023 р.

Гарант ОПП «Біохімія»
 Наталія СИБІРНА
« ____ » _____ 2023 р.

Гарант ОПП «Генетика»
_____ Наталія ГОЛУБ
« ____ » _____ 2023 р.

Гарант ОПП «Мікробіологія»
_____ Світлана ГНАТУШ
« ____ » _____ 2023 р.

Гарант ОПП «Фізіологія рослин»
 Наталія РОМАНЮК
« ____ » _____ 2023 р.